

JEAN GIONO

MUŽ, KTERÝ SÁZEL STROMY

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

Pastýř nekouřil, ale šel pro pytlík a vysypal na stůl spoustu žaludů. Kouřil jsem dýmku a nabídl jsem, že mu budu pomáhat. Odpověděl, že to je jeho záležitost. A skutečně: když jsem viděl, jak pečlivě to dělá, nenaléhal jsem. To byl náš celý rozhovor. Když dal stranou hromadu dobrých a dost velkých žaludů, odpočítal hromádky po deseti. Vyřadil ještě malé žaludy nebo ty, které byly trochu rozpuklé. Prohlížel je totiž velice důkladně. A jakmile měl před sebou sto bezvadných žaludů, nechal toho a šli jsme spát.

Společnost toho muže přinášela klid. Na druhý den jsem ho požádal, aby mi dovolil u něho celý den odpočívat. Pokládal to za samozřejmé. Přesněji řečeno měl jsem dojem, že ho nic nemůže rušit. Ten odpočinek nebyl pro mne nijak nezbytný, ale byl jsem plný zvědavosti a chtěl jsem se toho dozvědět víc. Pastýř vypustil stádo a zavedl je na pastvu. Než odešel, namočil do vody ve vědru pytlík s pečlivě vybranými a odpočítanými žaludy.

Všiml jsem si, že místo hole nesl železnou, jako palec silnou tyč, asi půldruhého metru dlouhou. Předstíral jsem, že se procházím, abych si odpočal, a šel jsem rovnoběžně s jeho cestou.

(GIONO, Jean. *Muž, který sázel stromy*. Překlad Zdeňka Stavinohová. Praha: Vyšehrad, 2019)

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Úryvek je ze začátku knihy, když se vypravěč seznamuje s pastýřem Elzéardem Bouffierem.

Vypravěč putoval k Nízkých Alpách ve Francii, byl červen. Kraj byl opuštěný, jen v dálce zahlédl pastýře ovcí, a tak k němu zamířil. Pastýř vzal vypravěče k sobě domů, dal mu napít a najíst a dovolil mu přenocovat. Večer se pastýř jal přebírat žaludy, vybral 100 nejlepších – největších a nerozpukaných a druhý den ráno je namočil do vody. Každý den zasadil 100 dubů, což už dělal 3 roky. Během dne, který vypravěč u pastýře strávil, se vypravěč dozvěděl, že se pastýř jmenuje Elzéard Bouffier, je mu 55 let a zemřeli mu žena i syn. To bylo roku 1913.

Za rok vypravěč narukoval a 5 let strávil ve válce. Když se vrátil, vydal se zase za Elzéardem. Už měl jen 4 ovce, zato měl mnoho úlů. Jeho les byl široký 11 kilometrů, do kraje se vrátila voda.

Od roku 1920 chodil vypravěč navštěvovat Elzéarda každý rok. Vysazeným javorům se nedařilo, ale on se nevzdával a sázel buky. Roku 1933 už sázel stromy 12 kilometrů od svého domu. Vypravěčův známý byl lesník a dokázal tu krásu ocenit. Zajistil, aby se v lese nekácelo a aby se tam nerozdělávaly ohně.

Vypravěč byl na tom místě naposledy v roce 1945. Z opuštěné osady se stala vesnice s 28 obyvateli, kraj byl krásný, a to vše dokázal jediný houževnatý člověk. Pan Bouffier zemřel v roce 1947.

- **téma a motiv**

téma: příprava na sázení žaludů

motivy: pytlík, žaludy, odpočinek, zvědavost, železná tyč

- **časoprostor**

prostor: Francie, podhůří Nízkých Alp

čas: léta 1913 až 1947

- **kompoziční výstavba**

Děj je vyprávěný chronologicky, v ději jsou časové skoky.

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, novela

- **vypravěč**

Vypravěčem v ich-formě je muž, který poznal pastýře = muže, který sázel stromy.

- **postava**

vypravěč – téměř nic o něm nevíme, pouze to, že rád putoval krajem, narukoval a obdivoval houževnatost Elzéarda Bouffiera

pastýř Elzéard Bouffier – muž středního, později pokročilého věku; vdovec, jehož syn zemřel; osoba milující přírodu, samotář, vytrvalý ve svém rozhodnutí zlepšit okolí svého obydlí, má tuhý kořínek

- **vyprávěcí způsoby**

V úryvku je pouze pásmo vypravěče v ich-formě.

nepřímá řeč *Odpověděl, že to je jeho záležitost.*

- **typy promluv**

Vypravěčův monolog.

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

spisovný jazyk

zdrobnělina *pytlík, hromádky*

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

přirovnání *nesl železnou, jako palec silnou tyč*

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

- 20. století

Jean Giono (1895–1970)

- francouzský spisovatel, scenárista, překladatel
- z chudé rodiny z Provence, malé rodné město Manosque nikdy neopustil nedokončil střední školu
- pracoval jako bankovní úředník, poté se živil psaním
- přátelil se se spisovatelem André Gidem, André Bretonem nebo Albertem Camusem
- účastnil se první světové války
- pacifista
- po druhé světové válce byl obviněn z kolaborantství a krátce vězněn, do roku 1948 nesměl publikovat

- jeho díla jsou ovlivněna starými mýty
- hlavními hrdiny jeho knih nejsou lidé, ale příroda
- 30. léta – píše o venkovských lidech a přírodě
- 40. léta – změna stylu, píše o osudu člověka
- získal Literární cenu knížete monackého
- Hlasy země, Hvězdný had, Člověk z hor, Silné duše*
- Husar na střeše* – o epidemii cholery

- **literární / obecně kulturní kontext**

Francouzská literatura 20. století

Jean-Paul Sartre (1905–1980)

- francouzský filozof a spisovatel
- spolupracoval s hnutím odporu
- od r. 1945 spisoval na volné noze
- 1964 – udělena Nobelova cena za literaturu (odmítl ji)
- Bytí a nicota, Nevolnost, Zed'*

Simone de Beauvoirová (1908–1986)

- francouzská spisovatelka a filozofka přispěla k emancipačním snahám žen
- feministická teorie
- vystudovala matematiku a poté filozofii na prestižní pařížské univerzitě v Sorboně
- v letech 1931–1943 působila jako pedagožka filozofie na lyceích v Marseille
- Pozvaná* – román
- Krev těch druhých* – román

Albert Camus (1913–1960)

- francouzský spisovatel a publicista, čelní představitel existencialismu
- 1934 se stal členem komunistické strany, ale po roce ji opustil (neshody)
- literatuře se začal věnovat od roku 1938 (novinář)
- 1957 – Nobelova cena za literaturu
- zemřel při autonehodě (byla vytvořena teorie, že Camus byl zavražděn sovětskou tajnou službou KGB na příkaz ministra zahraničí Dmitrije Šepilova)
- Mor* – románová kronika, děj se odehrává ve městě zamořené morem (Oran)
- Pád* – román
- Cizinec* – nejznámější román o odcizeném člověku

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

Muž, který sázel stromy – hlavní hrdina zasvětil celý život sázení stromů

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Dílo je stále aktuální, má jakýsi ekologický výchovný podtext.

- **pravděpodobný adresát:**

Kdokoli se zájmem o přírodu. Kniha má malý rozsah a bývá bohatě ilustrovaná, ocení ji tedy i výtvarně zaměřeni čtenáři.

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Novela je z roku 1953, kdy se autor tematicky vrátil ke svému prvnímu tvůrčímu období.

- **tematicky podobné dílo:**

Bohumil Hrabal – *Příliš hlučná samota*: hlavním hrdinou je osaměle žijící muž

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatisací:**

Stejnomený kanadský animovaný film z roku 1987 je oceněný Oscarem.